

stanovitne sedeže, niso le samo od pastirstva, lovitve zverin in ribstva živeli, temuč so poznali umetnosti izobraženih narodov, obertnijo in kupčijo, so obdelovali polje in vinograde, in redili živino, niso tedaj na nizkej stopnji omike in izobraženosti stali. Clo visoko učeni Rimljani so Slavjane zlo štiljali, so iz med njih si bili izbirali naj hrabrejše in krepkejše vojsake in bojare, tudi vladike in vojvode, in Slavjane najdemo tudi na cesarskem prestolu u Carigradu. —

Pa Rimljani so Slavjane podjarmili, njim svoj latinski jezik urinili, jih polatinčili. Od tih mal so slavjanske modrice utihnile in drugam pobegnile. Slavjani so zgubili svoj jezik in svoje slovstvo, in so u omiki in u znanostih za drugimi narodi zaostali, in le to je sila čuda božja, da slavenski narod u tih brezštevilnih stiskah in nadlogah, ki so ga sto in sto let žulile in tlačile, ni poginul, konca ni storil. Vsaki dober sin pa blago in premoženje svojih starišev ceni in varje, njih čest in slavo hraniti in povišati želi; — nam Slovenecem bi pa ne imelo mar biti za nekdanjo čest in slavo našiga naroda, mi Slovenci bi mogli biti tak nehvaležnega, črnega serca? Pa le prosvitlen, omikan, in izobražen narod bode srečen in slaven; na omiko in izobraženost se upira vsacega naroda sreča in slava; le tako bojo tudi Slavjani svojo nekdanjo slavno ime zadobili. Za tega voljo je vsaki Slovenec dolžen in zavezan, u znanostih napredovati in se omikati, ker je velike Slavije sin, ker je Slavjan. —

Zlate bukve.

Odprite se, in dajte zapisat z velicimi čerkami iména verlih učencikov Kamniških šol, ki napeljujejo mladost k soznanjenju z maternim jezikom, de ga beró in pišejo z veseljem in tako jih na pot napeljujejo, se na duši in telesu omikati; kar je vsakterimu v sedanjih časih neogiblivo potrebno, kdor želi srečno živeti. Lepi sad teh verlih in rodoljubih učencikov se razodeva v celim početju Kamenčanov. Ljubezen do dela pokojnosti, šparovnosti in brez stisnenstva, pobožnost brez hinavstva, poštenost, lepa soseskina sprava, odkritoserčnost in zadovoljnost so čednosti, ktere sploh Kamenčanje kinčijo. To je neprecenljivi sad, ki izvira iz semena vsejaniga v mehke serčica Kamniške mladosti po rodoljubih in pobožnih gospodih reda sv. Frančiška brez vse nade ali lakomnosti drugiga plačila, zvunaj veselja bližnje oblagovati.

Kamničanje! častite jih in bodite jim pri vsaki priložnosti hvaležni.

Dr. Orel.

Iz Noviga mesta.

Kakor v drugih krajih naše dežele, so bile tudi v Novim mestu v ponedeljik 1. mal. serp. nove sodne gosposke z očitnim in ustnim ravnanjem vpeljane.

Prav veselo in slovesno je bil zató ta dan obhajan. Častitljiva duhovšina, vojaški in uradni nadstojniki s svojimi podložnimi, meščanska straža prav lepiga junškiga obnašanja, sploh vsi meščanje so se praznovanja tega dneva z pravo prijaznostjo vdeležili. Pri slovesni sv. maši v kapiteljski cerkvi se je bila sošla velika množica ljudí vsaciga stanú, in vidilo se je iz vsih pobožnosti, de je vsak dober dar le od zgoraj pričakovati.

Po končani službi božji so se c. k. uradniki spremljeni od množice podali v poslopje nove deželne sodnije, ker je gosp. predsednik žl. Scheuchenstuel v očitnim velikim zbirališu s krepko, prijetno besedo razložil visoko pomenljivost dneva spolnjenja cesarske obljube, storjene v §. 103 državne vstave; je priporočil uradnikom no-

vih sodništev natanjčno, neoskrunjeno dopolnovanje njih dolžnosti; se zahvalil pričujočim, za toliko prijazni sprejem, in podbudil vse k zaupljivi pripomoči v čast in korist naše avstrijske domovine

Po gosp. predsedniku je nastopil. cesarski pravdnik gosp. Dr. Lušin z nagovorom v našem domačim jeziku, kar se je toliko bolj priléglo, ker je bil ravno teržni dan in zató velik shod od vsih strani novomeške okolice, in ker se je bilo v zadnjih časih tudi neko poželenje, samoblastno sebi pravico storiti, med ljudstvom pokazalo. Nasloneči se na besede gosp. predsednika je gosp. cesarski pravdnik tudi visoke pomembe dneva opomnil, ter tako naprej govoril: „Vpeljanje pa novih sodnih oblast, gospodje moji! je dolgo zaželjeni sad sedanjiga mirniga stanú avstrijskiga cesarstva. Vsim vam je znano kako so se od predlanjskiga léta zbirali strašni viharji in grozovite vremena nad Avstrije obnebu. Zunanji in znotranji nje sovražniki so si bili v roke segli, de hočejo podkopati in razdjati mogočno drevo, ukoreninjeno že od sto in sto lét. — Tode na pomiglej vsigamogočniga so se razsuli vsi ti černi oblaki; spet je zasijalo solnce veselja; in kakor ogenj zlató žlindre čisti, ravno tako se je vzdignila Avstrija iz nesreče mogočna, očišena, prerrojena.“

„Drugači pa tudi ni moglo priti po poti večne previdnosti; saj je nazadnje vender še vselej obveljala dravična reč; in na pravico je pa ravno zidano in vterjeno prekrasno poslopje avstrijskiga cesarstva. Že ranjcimu Cesarju Francu neumerjočiga spomina je bil izvoljivni prigovor leta: *Justitia regnorum fundamentum*, to je: pglavitni steber kraljestev je pravica.“

„In komaj so bili enmalo potihnili predrečeni hudi viharji, so že tudi naš Cesar Franc Jožef spoznali eno nar prvih potrebnosti: vstanoviti in vpeljati nove postave in nove sodne oblasti. — Ampak grozno težko in ostrašljivo je bilo to delo. Tode z veseljem in serčnostjo so se ga poprijeli Njegovi neutrudeni ministri in drugi visoko zasluženi možje; in glejte dopolnjenja je volja Cesarja, doveršene so lepe naprave v sodnih rečeh.“

„Od današnjiga dneva so začete in vpeljane nove sodne oblasti, pri kterih bo zanaprej imel vsaki svojo pravico iskati. Bodi bogatin, bodi revež, bodi visociga, bodi niskiga stanú: vsacimu se bo delila le ena sama, gola, čista pravica. Zatorej pa naj bo vsakteri oestro svarjen, ne sam sebi pravice jemati, naj bo že za karkoli hoče. — Ako kdo eniga družiga kakšniga hudodelstva ali prestopka kriviga misli, naj ga naznani in izroči postavnim gosposkam. Sej gre vsaki sodni oblasti, in tako tudi meni kakor cesarskimu pravdniku in mojim namestnikom posebna dolžnost in pravica, hudodelnike kakor hitro je mogoče dati prijeti, obsoditi in zasluženi kazni ali štrafingi podvreči. — De se tedaj nobedin ne prederzne segati samolastno v opravila cesarskih oblasti, zakaj težko in naglo bo padla roka pravice na vsaciga, kdor jo žali.“

„Vender gospodje moji! danes vpeljane sodne gosposke niso samo za strah hudobnimu; one so tudi močna podpora vsim pravičnim in poštemim ljudem, so zavetje zapušenim vdovam, so pribežališe revnim sirotam, katerim očete namestujejo. Upamo tedaj z božjo pomočjo, de bodo lete nove sodne naprave deželi dober sad prinesle. In zató pa tudi mislim, de se spodobi skazati gorečo hvaležnost našimu skerbnimu in milostljivimu Cesarju Francu Jožefu. S čem pa hočemo skazati leto našo hvaležnost drugači kakor z nepremakljivo, skalnato zvestobo proti Njemu in celi Njegovi veličastni hiši. Sej vsaki med nami nosi v svojim sercu z zlatimi čerkami zapisane une prežlahtne besede, ktere so naš sedanji svitli Cesar pred dvema mescama na krajnski meji izgovorili

govorili rekoč: „Serčno me veseli stopiti v tisto deželo, ktere zvestoba se ni omajala tudi v naj hujših časih.“

„In letó, gospodje moji! bo veljalo tudi zanaprej in zavselej od cele naše krajnske dežele, in sosebno od te prijazne dolenske strani. Gotovo tedaj zadenem nar serčnejši misli vsaciga med nami, če zdaj svoj glas povzdignem in iz globočine serca zakličem: Naj nam Bog še dolgo ohrani našiga milostljiviga Cesarja; — naj še dolgo in srečno živijo naš dobrotljiv oče, Franc Jožef!“

Na te besede je zadonelo serčno „Živijo“ od vsih strani, in razšlo se je zbirališe polno veseliga zapanja v srečno prihodnost naprav blagosercnosti našiga milostliviga Cesarja. R.....

Iz Vipave 9. julija 1850.

Kakor drugod smo tudi tukej 1. dan t. m. slovesno obhajali vpeljanje nove sodnije. Vedno bo ta slovesni dan vsim pričijočim v spominu ostal! „Novice“ so že tudi naznanile vstanovitev Vipavske srenje na vstavni podlagi osnovane, in zares tudi ta dan je bil slovesno obhajan. Po dokončanih opravilih je bilo gostovanje pri tukajšnjim okrajnim poglavarju g. baronu Šmidburgu.

Danes dopoldan ob 9. uri pa smo tukaj imeli že prvo javno (očitno) ravnanje v kazenskih pravadah po novi postavi. Sodba je bila zastran pregrehe zoper telesno varnost po §. 183. II. razdelka kazenske knjige. Toženi je bil na 3 dni v ječo obsojen. — To očitno ravnanje je pričam in poslušavcam močno dopadlo, in pri razhodu po dokončani pravdi se je slišal med njimi pogovor: „To je lepo! tako je prav!“

Začetik javniga ravnanja v kazenskih pravadah je tedej storjen, in zopet smo eno imenitno stopnjo v vstavnih naredbah naprej stopili.

Kaj, de so bili svitli cesar na Krajskim najpriserčniši sprejeti?

V serce veseliti je moglo sleherniga praviga domorodca, ko je v „Ljubljanskim Časniku“ bral, de iz zanesljiviga vira se vé, de so bili cesar v svojim popotvanju v Terst nar priserčniši sprejeti na Krajskim. To nam kliče: „Slovensko serce je celo! Slovenski duh še ni popačen! Slovenec priserčno ljubi svojiga deželskiga očeta.“

Cemu je pa ta lepa naklonjenost Slovenca do njegoviga cesarja perpisati? Pred vsim drugim dvema rečema: a) „Edinosti“ v katoljški véri, in slovenskimu pobožnimu duhu; b) „edinosti“ v slovenski narodovnosti. Ti réci ste tako jasni, de ni treba dokazovanja; torej ni nič bolj za naprej želeti, kakor edinosti v katoljški véri brez vsiga razdertja, in pa edinosti v slovenski narodovnosti, zvestobe samim sebi, ker kdor sebe zaničuje, tudi družiga ne ljubi. — r —

Ozír po svetu.

Kakó se časi spreminjajo! V létu 1769 se je neka kmetijska družba na Francozkim posvetovala: ali je dobro, de se tudi kmetje brati, pisati in rajtati učé. Večina te družbe je sklenila: „de ni dobro“. Kakó drugač je zdej! vsak, kdor za omíko človeškiga rodú pošteno misli, želí, de bi vsak kmet in rokodelc brati, in pisati in rajtati znal. —

V nekterih krajih Amerike je postava, de kdor ne zna brati in pisati, ne vživa vsih pravic, ki deržavljanam grejo. —

Med Dagestani, precej divjim ljudstvu v Azii,

se ne sme nihče oženiti, ki ni na odločenim prostoru 100 sadnih drevés zasadil; za to se pa vidijo tam tudi celi gojzdi sadnih drevés.

Novičar iz mnogih krajev.

Dve nar imenitniši prigodbi pretečeniga tedna, kteri greste od ust do ust ste bile: prvič, de so milostljivi cesar 9. dan t. m. ukazali, de naj se 109 óseb deželskiga in duhovskiga stanú, ki so se Ogerskiga punta vdeležili in ki so bili od 1 do 10 lét v ječo obsojeni, iz ječe izpustí. Kakšno veselje je ta milostni ukaz sploh obudil, se clo ne da popisati. Druga novica, ktere pa nihče ni pričakoval, je, de so cesar na svét svojih ministrov feldcajgmajstra Haynau-a, ki je bil dosihmal od cesarja postavljeni samooblastnik na Ogerskim, nanaglama in popolnoma njegove službe odstaveli in mu ukazali, de se ima v pokojni stan podati. Vsi Dunajski časopisi so v tem edinih misel, de je cesarja k tem ukazu nepokoršina imenitniga vojskovodja prisilila, ki, brez de bi bil peslednji čas na povelja cesarjeve in ministerske porajtal, je le svojo glavno ravnal. Brez pokoršine pa tudi nar vikših mož se ne da vladarstvo prav izpeljati. Haynau je tedaj stopil iz svoje visoke službe; kdo bo njegov namestnik se še ne vé. On pa se bo, kakor nekteri časopisi naznanijo, v Gradec v pokojni stan podal; drugi pa pravijo, de gré na Nemško v svojo domovino Kassel nazaj. — Zlo se govori, de se bo 80,000 vojakam avstrijanske armade slovó dalo, kér se ni nobene vojske bati. Bog daj, de bi se ta vesela novica tudi zares spolnila, po kteri se ne bo le veliko stroškov, ki jih vojašina deržavi prizadene, prišparalo, ampak tudi kmetijstvu in obertnijstvu veliko delavne pripomoči dalo. — Kér bo telegraf kmalo po celim cesarstvu napravljen, so že tudi na Laškim, Ogerskim in Horvaškim postave razglašene, de kdor telegrafni drat poškodje, pokončá ali vkrade, zapade v ječo od 6 mescov do 5 lét po velikosti hudobije. — Ministerstvo uka je ukazalo, de naj vradije (gospóske) dobro na to pazijo, de šolski učeniki po deželi svoje plačilo gotovo dobé. — Od ministerstva naukazana česka prestava deržavljanskih postavnih bukev (bürg. Gesetzbuch) je — po naznanilu časopisa „Union“ — že večidel dokončana in pride kmalo v natis. Tudi slovenska prestava bi bila že lahko dokončana — ali od nje ni duha ne sluha! — Ministerstvo je ukazalo, de, dokler se postave zavolj politiških ženitovanskih dovolitev natanjko ne vravnajo, naj po deželi dovolitve tiste soseske, iz ktere je ženin, veljavno moč imajo. — Soseska Manersdorf v Estrajhu je za svojiga župana svojiga gruntniga gospoda izvolila — kér je pa grajšina cesarjeva bila, in kér je tedaj cesar sam gruntni gospod bil, je cesar za župana v Manersdorfu izvoljen bil. — Poprejšnimu deželnimu poglavarju Krajske dežele grofu Welsersheimbu so podelili cesar komturni križ Franc-Jožefoviga reda zavolj njegove dolge in zveste službe. — Rusovski car Miklavž je poslal našimu cesarju 40 kišt mašniga oblačila s tem namenam, de naj se razdelí po ogerskih cerkvah, ktere so bile o lanjskim puntu obropane. — Kér na Erdeljskim in Ogerskim kobilice hudo škodo delajo, je znajdel nek kolár mašino, s ktero se da ta merčes naglo in dobro poloviti. Dozdej so jih že 5000 ogerskih vagánov (mecnov) polovili. — Vladika Černogorski se je spet domú vernil, ker so mu zdravniki rékli, de za njegovo bolezin ni nobene pomoči. „Če je taka,“ — je neki rekel — „pa hočem domá umreti. — „Na Krajskim so bili pretečeni teden sém ter tjé potresi, pa ne hudi. Silno čudno je letašnje